

Onderzoek rookverbod openbare gebouwen en werkplekken 2021

1. Inleiding

In de Tabaks- en rookwarenwet staat dat werknemers recht hebben op een rookvrije werkplek. De werkgever is verantwoordelijk voor het rookverbod. Hij moet het verbod *instellen* (bijvoorbeeld door opname van het rookverbod in de huisregels), duidelijk *aanduiden* (door bijvoorbeeld een pictogram bij de ingang) en *handhaven* indien er bijvoorbeeld gerookt wordt op een plek waar dit niet is toegestaan (bijvoorbeeld door rokers aan te spreken als zij roken op een plek waar dit niet is toegestaan). De werkgever is verantwoordelijk voor de handhaving maar de NVWA ziet toe op de naleving hiervan.

Om zicht te krijgen op de naleving van het rookverbod binnen verschillende bedrijfstakken en -sectoren heeft de NVWA onderzoeks- en adviesbureau Breuer&Intraval opdracht gegeven hiervoor een naleefonderzoek uit te voeren. Ten tijde van dit onderzoek mocht nog wel gerookt worden in bepaalde sectoren in de daarvoor bestemde rookruimtes, mits er voldaan wordt aan aanvullende eisen.

In de periode maart tot en met juli 2021 hebben in totaal 816 bedrijven verdeeld over negen sectoren een online vragenlijst over het binnen hun bedrijf ingevoerde rookverbod ingevuld.¹ In deze factsheet worden de belangrijkste resultaten weergegeven.

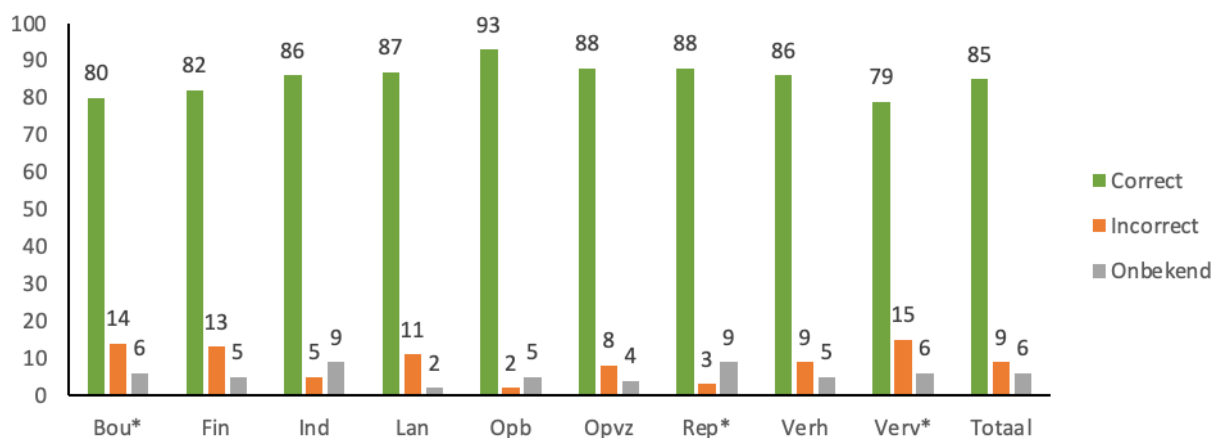
2. Instellen rookverbod

De verschillende bedrijven is gevraagd wat de regels zijn ten aanzien van het rookverbod binnen hun bedrijf. Aan de hand van deze gegevens is bepaald of het rookverbod op correcte of incorrecte manier is ingesteld.

- Het merendeel (85%) van de geënquêteerde bedrijven heeft een correct rookverbod ingesteld (figuur 1). Dit wil zeggen dat er bij deze bedrijven een volledig rookverbod geldt of, indien er rookplekken/ruimtes zijn, deze plekken zich buiten bevinden en/of de ruimtes afgesloten zijn. Zoals aangegeven waren rookruimtes ten tijde van het onderzoek nog toegestaan.
- Bij de sector 'reparatie en handel' ligt het percentage bedrijven dat een correct rookverbod heeft ingesteld significant hoger ten opzichte van het totaal, terwijl voor de bedrijven binnen de sectoren 'bouwnijverheid' en 'vervoer, opslag & communicatie' geldt dat zij significant lager scoren.
- Uitgesplitst naar de functie van de verschillende werkruimten, is in ruimten met een vervoersfunctie het minst vaak een correct rookverbod ingesteld (74%).
- Bedrijven met meer dan 100 werknemers hebben vaker het rookverbod correct ingesteld, 97% van de bedrijven met meer dan 100 werknemers heeft een correct ingesteld rookverbod.

¹ Gedurende de gehele onderzoeksperiode waren verschillende COVID-maatregelen van kracht. In overleg met de NVWA is daarom besloten om bepaalde sectoren niet mee te nemen in het onderzoek, te weten: horeca, onderwijs, gezondheid en welzijn, en cultuur, recreatie en overig.

Figuur 1 Het correct instellen van het rookverbod naar sector, in % (N=43-816)²

*Significant verschil met het totaal, $p < 0.05$.

3. Handhaving en knelpunten rookverbod

In deze paragraaf gaan we in op wie binnen het bedrijf verantwoordelijk is voor het handhaven van het rookverbod en in hoeverre bedrijven daar knelpunten bij ervaren.

Handhaving rookverbod

- Bij het merendeel van de bedrijven (57%) is de directeur en/of bedrijfsleider/ locatiemanager verantwoordelijk voor de handhaving van het rookverbod binnen het bedrijf (tabel 1).

Tabel 1 Toezichthouder naleving rookverbod binnen het bedrijf, in % (meerdere antwoorden mogelijk)

	Bou n=90	Fin n=62	Ind n=109	Lan n=47	Opb n=43	Opvz n=50	Rep n=154	Verh n=155	Verv n=106	Totaal n=816
Directeur/eigenaar	57	60	60	64	19*	54	64	57	60	57
Bedrijfsleider/ (locatie)manager	18	24	37*	26	16	46*	21	19	21	24
Facilitair medewerker/ conciërge	2	6	4	4	26	18	3*	6	4	6
Beveiliging	1	0	0	0	12	8	1	1	2	2
Kwaliteitsmanager	3	5	11*	4	2	32	2*	2*	8	6
Eén of meerdere aangewezen werknemers	0	2	3	0	5	2	0	1	1	1
Medewerkers spreken elkaar hierop aan	24	26	26	26	40*	48*	16*	27	27	26
Niemand	14	6	6	15	14	10	5	14	9	10
Anders	8	3	6	11	2	2	3	5	8	5
Weet niet/wil niet zeggen	12	16	14	13	23	8	17	14	14	15

*Significant verschil met het totaal, $p < 0.05$.

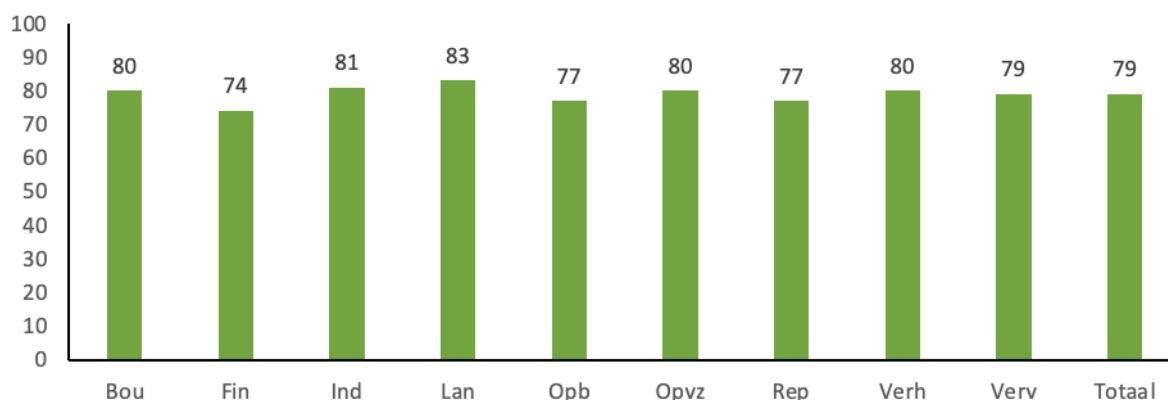
² Bou=bouwnijverheid; Fin=financiële instellingen; Ind=industrie; Lan=landbouw en visserij; Opb=openbaar bestuur, sociale verzekering; Opvz=openbare voorzieningsbedrijven; Rep=reparatie en handel; Verh=verhuur, zakelijke dienstverlening; Verv=vervoer, opslag, communicatie.

- Bij de sector 'openbaar bestuur' is dit in mindere mate het geval, daar vindt handhaving voornamelijk plaats doordat medewerkers elkaar hierop aanspreken als het rookverbod overtreden wordt.
- De bedrijven binnen de sector 'openbare voorzieningsbedrijven' doen het beide: bij 46% is de directeur en/of bedrijfsleider/locatiemanager verantwoordelijk en bij 48% spreken de medewerkers elkaar erop aan.
- Het beleid bij overtredingen van het rookverbod is divers. Een kwart (24%) geeft aan dat de roker wordt aangesproken door een leidinggevende, directie of persoon die verantwoordelijk is voor de handhaving, terwijl een vijfde (21%) zegt dat de roker wordt aangesproken door de persoon die er last van heeft.

Knelpunten handhaving rookverbod

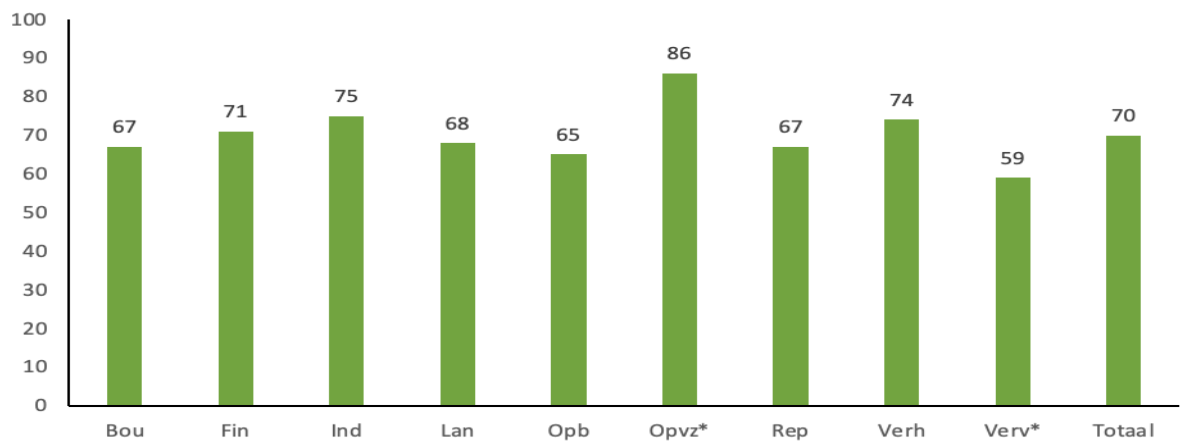
- De meerderheid (79%) van de bedrijven zegt geen knelpunten te ervaren bij de handhaving van het rookverbod (figuur 2). Als er wel knelpunten worden ervaren, gaat het vooral om het ontbreken van draagvlak onder het personeel en het ontbreken van een gevoel van verantwoordelijkheid voor het handhaven van het rookverbod.

Figuur 2 Percentage respondenten dat aangeeft nooit knelpunten te ervaren bij de handhaving van het rookverbod (N= 43 – 816)

- Over het algemeen zeggen respondenten dat het personeel de handhaving (zeer) redelijk vindt (70%) (figuur 3).

Figuur 3 Percentage respondenten dat aangeeft dat het personeel de handhaving van het rookverbod binnen bedrijf (zeer) redelijk vindt (N= 43 – 816)

*Significant verschil met het totaal, $p < 0.05$.

- Bij bedrijven in de sector 'openbare voorzieningsbedrijven' ligt dit percentage hoger, namelijk 86%. Van de bedrijven binnen de sector 'vervoer, opslag en communicatie' vindt slechts 59% van het personeel de handhaving van het rookverbod (zeer) redelijk.

4. Rookruimtes en rookplekken

In alle onderzochte sectoren was het gebruik van een rookruimte ten tijde van het onderzoek nog toegestaan. Sinds 1 juli 2021 zijn rookruimtes al niet meer toegestaan in (semi)overheids- en openbare gebouwen. Op sommige andere werkplekken zijn rookruimtes nog wel toegestaan mits deze aan strenge voorwaarden voldoen. Vanaf 1 januari 2022 zijn rookruimtes ook niet meer toegestaan in het hele bedrijfsleven.

- Ruim een tiende (13%; n=109) van de bedrijven geeft aan een rookruimte en/of rookplek te hebben. Het gaat hierbij om zowel ruimten/plekken binnen (65%; n=71) als buiten (35%; n=38).
- De bedrijven binnen de sector 'openbare voorzieningen' hebben vaker rookruimtes/plekken dan bedrijven binnen andere sectoren. Van de bedrijven in de sector 'openbare voorzieningen' heeft 34% (n=17) een rookruimte/plek. Van deze 17 bedrijven hebben 14 een rookruimte/plek binnen en drie buiten.
- Bij de bedrijven met een rookruimte/plek mag er volgens 23% (n=25) van de respondenten in deze rookplekken/ruimten gewerkt worden. Bij 16 van deze 25 bedrijven gaat het om een de rookruimte/-plek binnen. Bij de helft (51%; n=36) van de bedrijven met een rookruimte/-plek binnen is deze niet afgesloten, zo geven de respondenten aan.